कथा-मुखम्

ओम्□ नमः श्री-शारदा-गणपति-गुरुभ्यः | महा-कविभ्यो नमः |

ब्रह्मा रुद्रः कुमारो हरि-वरुण-यमा वह्निर् इंद्रः कुबेरश् चंद्रादित्यौ सरस्वत्य्-उदधि-युग-नगा वायुर् उर्वी-भुजंगाः | सिढा नद्यो श्विनौ श्रीर् दितिर् अदिति-सुता मातरश् चंडिकाद्या वेदास् तीर्थानि यक्षा गण-वसु-मुनयः पांतु नित्यम्□ ग्रहाश् च ||

मनवे वाचस्पतये शुक्राय पराशराय स-सुताय | चाणक्याय च विदुषे नमो स्तु नय-शास्त्र-कत्ड्र्भ्यः || ।१||

सकलार्थ-शास्त्र-सारम्□ जगति समालोक्य विष्णुशर्मेदम् | तंत्रैः पञ्चभिर् ऐतच् चकार सुमनोहरम्□ शास्त्रम् || ।२||

तद् यथानुश्रूयते | अस्ति दक्षिणात्ये जनपदे महिलारोप्यम्□ नाम नगरम् | तत्र सकलार्थि-सार्थ-कल्प-द्रुमः प्रवर-ंड्प-मुकुट-मणिम् अजरीचयचर्चितचरण-युगलः सकल-कल्प-पारंगतो मरशक्तिर् नाम राजा बभूव | तस्य त्रयः पुत्राः परम-दुर्मेधसो वसुशक्तिर् उग्रशक्तिर् अनेकशक्तिश् चेति नामानो बभूवुः |

अथ राजा तान् शास्त्र-विमुखान् आलोक्य सचिवान् आहूय प्रोवाच-भोः ज्ञातम् ऐतद् भवद्भिर् यन् ममैते त्रयो पि पुत्राः शास्त्र-विमुखा विवेक-हीनाश् च | तद् ऐतान् पश्यतो मे महद् अपि राज्यम्□ न सौख्यम् आवहति | अथवा साध्व् इदम् उच्यते-

अजात-म्ड्त-मूर्खेभ्यो म्ड्ताजातौ सुतौ वरम् | यतस् तौ स्वल्प-दुःखाय यावज्-जीवम्□ जडो दहेत् || ।३||

वरम्□ गर्भ-स्रवो वरम् ड्तुषु नैवाभिगमनम् वरम्□ जातः प्रेतो वरम् अपि च कंयैव जनिता | वरम्□ बंध्या भार्या वरम् अपि च गर्भेषु वसतिर् न चाविदग्धान् रूप-द्रविण-गुण-युक्तो पि तनयः || ।४||

किम्□ तया क्रियते धेंवा या न सूते न दुग्धदा | को र्थः पुत्रेण जातेन यो न विद्वान् न भक्तिमान् || ।५||

तद् ऐतेषाम्□ यथा बुढि-प्रबोधनम्□ भवति तथा को प्य् उपायो नुष्ठीयताम् | अत्र च मद्-दत्ताम्□ व्ड्त्तम्□ भुञ्जानानाम्□ पंडितानाम्□ पञ्चशती तिष्ठति | ततो यथा मम मनोरथाः सिढिम्□ यांति तथानुष्ठीयताम् इति |

तत्रैकः प्रोवाच-देव द्वादशभिर् वर्षैर् व्याकरणम्□ श्रूयते | ततो धर्म-शास्त्राणि मंव्-आदीनि अर्थ-शास्त्राणि चाणक्यादीनि काम-शास्त्राणि वात्स्यायनादीनि | ऐवम्□ च ततो दर्मार्थ-काम-शास्त्राणि ज्ञायंते | ततः प्रतिबोधनम्□ भवति |

अथ तन्-मध्यतः सुमतिर् नाम सचिवः प्राह-अशाश्वतो यम्□ जीवितव्य-विषयः | प्रभूत-काल-ज्ञेयानि शब्द-शास्त्राणि | तत् संक्षेप-मात्रम्□ शास्त्रम्□ किञ्चिद् ऐतेषाम्□ प्रबोधनार्थम्□ चिंत्यताम् इति | उक्तम्□ च यतः-

अनंतपारम्□ किल शब्द-शास्त्रम् स्वल्पम्□ तथायुर् बहवश् च विघ्नाः | सारम्□ ततो ग्राह्यम् अपास्य फल्गु हम्□सैर् यथा क्षीरम् इवांबुध्यात् || ।६||

तद् अत्रास्ति विष्णुशर्मा नाम ब्राह्मणः सकल-शास्त्र-पारंगमश् छात्र-सम्□सदि लब्ध-कीर्तिः | तस्मै समर्पयतु ऐतान् | स नूनम्□ द्राक् प्रबुढान् करिष्यति इति |

स राजा तद् आकर्ण्य विष्णुशर्माणम् आहूय प्रोवाच-भो भगवन् मद्-अनुग्रहार्थम् ऐतान् अर्थ-शास्त्रम्□ प्रति द्राग् यथानंय-सद्ड्शान् विदधासि तथा कुरु | तदाहम्□ त्वाम्□ शासन-शतेन योजयिष्यामि |

अथ विष्णु-शर्मा तम् राजानम् आह-देव श्रूयताम् मे तथ्य-वचनम् | नाहम् विद्या-विक्रयम् शासन-शतेनापि करोमि | पुनर् ऐताम्स् तव पुत्रान् मास-षट्केन यदि नीति-शास्त्रज्ञान् न करोमि ततः स्व-नाम-त्यागम् करोमि |

अथासौ राजा ताम् ब्राह्मणस्यासंभाव्याम् प्रतिज्ञाम् श्रुत्वा स-सचिवः प्रहृष्टो विस्मयांवितस् तस्मै सादरम् तान् कुमारान् समर्प्य पराम् निर्व्ड्तम् आजगाम | विष्णुशर्मणापि तान् आदाय तद्-अर्थम् मित्र-भेद-मित्र-प्राप्ति-काकोलूकीय-लब्ध-प्रणाश-अपरीक्षित-कारकाणि चेति पञ्च-तंत्राणि रचयित्वा पाठितास् ते राजपुत्राः | तेपि तांय् अधीत्य मास-षट्केन यथोक्ताः सम्व्ड्त्ताः | ततः प्रभ्ड्त्य् ऐतत् पञ्चतंत्रकम् नाम नीति-शास्त्रम् बालावबोधनार्थम् भूतले प्रव्ड्त्तम् | किम् बहुना-

अधीते य इदम् नित्यम् नीति-शास्त्रम् श्ड्णोति च | न पराभवम् आप्नोति शक्राद् अपि कदाचन || ।७||

इति कथा-मुखम् |